

УДК 159.9:37.016.1

DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.97.33>**С. В. Харицька**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій

ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ДИСЛЕКСІЇ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У статті автор описує власний досвід роботи зі студентом, який має проблеми з навчанням, пов'язані, на думку автора, з розладом, який має назву дислексія. Автором дається пояснення поняття дислексії як розладу навчання, наведено коротку класифікацію видів дислексії, розповідається про основні методи корекції дислексії. Також у статті наголошується на проблемі та особливостях подолання такого відхилення в уже дорослому віці.

Автор статті акцентує увагу на недосконалому вищій школі щодо роботи зі студентами, які мають проблеми з навчанням (дислексиками), відсутності відповідних програм, методик та умов для роботи з такими студентами, піднімає питання викладання англійської мови як іноземної студентам з дислексією та акцентує увагу на важливості ранньої діагностики захворювання задля ефективного його корегування.

У статті також наголошується на важливості індивідуального підходу до кожного конкретного випадку, бо кожна людина має свої унікальні можливості та потреби. На думку автора, мають працювати принципи правильного навчання: починати якомога раніше; навчати без примусу та дорікань; поважати дитину та довіряти їй; починати навчальний процес лише тоді, коли дитина налаштована на роботу; не зупинятися на вже засвоєному, а постійно вводити новий матеріал; бути організованим та послідовним; не перевіряти знання дитини в кожному занятті, очкуючи прогресу; ретельно готувати навчальні матеріали та робити це заздалегідь.

Автор вказує, що у сучасному світі із його можливостями, використання сучасних технологій та різного роду додатків може значно полегшити виконання завдань, пов'язаних із читанням та письмом, а як результат пришвидшити формування необхідних навичок.

У статті наголошується, що дислексія як поняття – це порушення в розумінні будь-яких знакових систем. Існує три основних різновиди дислексії. Вказує також, що сьогодні у світі існує багато методик корекції дислексії. Проте в Україні корекцією дислексії стали займатися не так давно, але вже починають застосовувати методики для викладання іноземних мов дітям та дорослим з дислексією.

Ключові слова: розлад навчання, дислексія, дисграфія, дискалькулія, корекція, адаптація.

Постановка проблеми. Переважна більшість людей, досягаючи студентського віку (16–17 років), вчиться правильно жити з діагнозом дислексія. Та це відбувається за умови, коли батьки та вчителі вчасно звернули увагу на деякі відхилення/особливості у розвитку дитини. Проблема у тому, що дислексія – це не хвороба, яка піддається протокольному лікуванню. У кожному окремому випадку – це індивідуальний підхід, корекція та адаптація. Нездатність оволодіти навичками читання є вродженим розладом. Проте, зрозумівши його фізіологію та знайшовши правильний підхід до подолання проблеми, людина, яка страждає на дислексію, здатна значно покращити якість свого життя.

Готуючи дитину до першого класу, батьки намагаються вивчити з нею алфавіт і навчити читати, та, якщо це не вдається, переважна більшість батьків покладають навчання на школу, заспокоюють себе тим, що в школі обов'язково всього навчать. Ми у кожному класі можемо простежити, що при роботі одного й того ж вчителя немає рівно успішних учнів: комусь краще дається

математика, іншому читання, хтось має каліграфічний почерк, а вимоги для усіх однакові. Але дитині з дислексією неможливо вкластися у норми читання та письма, особливо, якщо ці завдання мають часові межі через свої фізіологічні особливості, а не через ліню, чи небажання виконувати вказане завдання. І в школі, коли дитина ніяк не може засвоїти читання, навчаючись у другому класі, плутає букви, не може з'єднати їх у склади, склади – в слова, треба негайно звернутися до спеціалістів за докладним обстеженням, а не лаяти дитину, порівнюючи її із старшими братами і сестрами, які навчаються гарно.

До написання цієї статті мене, викладача з майже тридцятирічним досвідом роботи, підштовхнув студент Д. однієї з груп першого курсу (навмисно не називаю його ім'я повністю), бо, мабуть, він та і його батьки не знають, або соромляться такого діагнозу – відлуння радянської епохи. «Дивна поведінка» студента спочатку не викликала занепокоєння – всі люди різні: хтось відразу налаштувався на нове місце навчання, нових одногрупників, пошук нових друзів, знайом-

ство з новими предметами та викладачами, хтось довше адаптується та входить у колію нового самостійного життя, тому відмову від роботи на парі (у мене всі практичні – англійська мова) при постійній присутності я відносила до сором'язливості юнака. Записувала окремо завдання та запрошувала на індивідуальні консультації, на які він не приходив, уникаючи моментів, які були пов'язані із навчанням, де не можливо було просто відсидітись. На жаль, приділити більше уваги не було можливості (переповнені групи, велике навантаження), але ситуація так і не виправилась у перші місяці навчання: присутність на парі – не давала жодного позитивного результату. Знайти потрібну вправу на вказаній сторінці без сторонньої допомоги та ще й вказівка дається англійською мовою – це справжній виклик; продовжити читання тексту, або виконання якогось завдання – неймовірно важке та безнадійне, що безпосередньо вказує на проблеми з читанням та роботою із текстовим матеріалом.

Розуміння того, що студент потребує особливого підходу підштовхнуло мене до вивчення цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За даними Єльського центру дислексії та творчості, дислексія певною мірою вражає кожного п'ятого. Схильність до порушення переважно мають діти, однак і в дорослих воно теж зустрічається, якщо у дитинстві лікуванню відхилення не приділили належної уваги. Попри те, що ліків проти цієї недуги немає, раннє обстеження та своєчасне втручання допоможуть скорегувати розлад і досягти успіху у навчанні й подальшому житті [1].

Дислексія – специфічний розлад навчання, який виявляється у тому, що дитина неправильно розпізнає різні знаки та символи, тому має проблеми з розумінням прочитаного. Таким дітям важко читати швидко й без помилок. Вони мають проблеми з правописом та записуванням під диктовку: пропускають, переставляють та дзеркально перевертають літери. При цьому плутають слова та намагаються вгадати слово за першими літерами [2].

Дислексія – не новий і досить поширений розлад. Порушення читання і письма як характерну самостійну патологію мовленнєвої діяльності описали в своїх роботах німецькі фізіологи Адольф Куссмауль і Освальд Беркган ще у XIX столітті. У 1896 році англійські лікарі-окулісти Вільям Морґан та Джеймс Гіншельвуд у журналі «The Lancet» опублікували свої дослідження, присвячені цьому порушенню у дітей. У працях Гіншельвуда зазначалося, що порушення читання і письма можуть бути ізольованими відхиленнями, а не тільки симптомами розумової відсталості. Морґан спостерігав і описав труднощі з читанням і письмом у чотирнадцятирічного хлопчика, здоро-

вого й інтелектуально розвиненого. Пізніше вчені описували ще випадки схожих розладів. Автори, які вважали дислексію окремим порушенням, стверджували, що вона спричинена неповноцінністю оптичного сприйняття, порушенням зорових образів слів та окремих букв. У літературі прижилося означення цього недоліку як «вроджена словесна сліпота» (з нім. – Wortblindheit). Морґан був одним із прихильників цієї теорії [3].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є вказати на проблеми та недосконалість вищої школи щодо роботи зі студентами, які мають проблеми з навчанням (дислексиками). Відсутність відповідних програм та методик ставить студентів із даними особливостями на межу відрахування через невміння адаптуватися до нових умов навчання.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи поведінку даного конкретного студента та порівнюючи її із ознаками дислексії, коли дислексикам складно:

- знаходити під час читання місце в тексті, де вони зупинились;
- розуміти зміст того, про що вони читають;
- переказати матеріал, який вони щойно прочитали, маємо зробити висновок, що певна проблема є, і залишається шукати шляхи її вирішення в уже досить дорослому віці.

Окремим викликом для даного студента були письмові завдання (тести, контрольні роботи): він здавав майже порожній листочок з нерівномірними літерами на ньому, окремими словами, які не складалися у речення і як результат незадовільна оцінка.

Та й у позаурочний час, коли потрібно швидко відреагувати на якісь зміни, Д. мав певні проблеми. Так, наприклад, якщо змінювалась аудиторія з якихось причин, то він завжди запізнювався на заняття, відшукуючи у кодї цифр поверх і місце аудиторії, та всі знали, що наш студент заблукав. Хочу відміти толерантне ставлення одногрупників до такої поведінки: йому завжди пропонувалась допомога, щоб перейти разом (і це спрацьовувало, коли він зрозумів, що ніхто не буде ображати, чи насміхатися).

Хочу описати ще один випадок, коли студент залишив свій пенал, у якому був студентський квиток, і на моє прохання до старости групи передати, щоб він зайшов забрав свої речі до кінця мого робочого дня (я вказала дві різні аудиторії по порядку проведення пар), він так і не знайшов мене. Зрозумівши, що треба знайти його самій, я зайшла в аудиторію, де у них була пара, і побачила зовсім розгубленого юнака, який ніяк не міг пояснити чому він не прийшов. Навіть уявити не можу якою жахливою була інструкція мого пошуку: третя пара – аудиторія триста один, четверта – дванадцять дріб один. Проте, коли він добре знав

аудиторію, де буде проходити пара, приходив завжди раніше і ми мали змогу поговорити на теми, що не стосуються навчання: комп'ютерні ігри, транспорт, дозвілля, побут.

Варто відзначити, що хоча дислексія й ускладнює процес навчання, однак сама по собі вона не є ознакою проблеми з інтелектом. І це знову ж таки можна підтвердити, спостерігаючи за поведінкою студента Д.

Сучасна молодь «живе» у комп'ютері/інтернеті, знаходячи там цікавий контент для себе. Під час перерви (а часом і на занятті) студент, про якого ми говоримо, сконцентрований на вирішенні якихось цікавих йому завдань. Він часто не чує, що відбувається поруч, або, навіть, навмисно вдягає навушники, щоб не відволікатися на «неважливі» зауваження/репліки/спонукання. Інші студенти (одногогрупники) відмічають труднощі у навчанні даного студента, але у той самий час говорять, що він розумний, багато знає, старається, прикладає багато зусиль і для них незрозумілий такий дисбаланс.

З коротких бесід, на які все ж таки погоджувався Д., було з'ясовано, що він мав труднощі із навчанням у початковій школі та закінчив середню із результатами нижче середнього. Контрактна форма навчання дозволила йому вступити до вищого закладу освіти (ДУІКТ), де він обрав спеціальність, пов'язану із комп'ютерами і майбутня професія не потребує живого спілкування. Проблемою для нього стали предмети гуманітарного циклу (до яких відноситься й іноземна мова).

Звичайно, отак просто з розмов, спостережень, або здогадок, ми не можемо ставити діагноз, але це і не є нашою метою. Для того, щоб почати кваліфіковану корекцію потрібно провести ще надзвичайно багато професійних досліджень, отримати згоду самого студента (або його батьків, якщо він неповнолітній) та почати з аналізу симптомів та ознак дислексії. Дислексію діагностувати не так просто, проте є ознаки, які можуть опосередковано вказати на цей розлад:

1. Загальний розвиток та координація – діти з дислексією можуть пізніше своїх однолітків почати повзати, ходити, говорити, гойдатися на гойдалці, ловити м'яча та їздити на велосипеді, можуть плутати «ліво»-«право» та бути незграбними. Для підтвердження даної ознаки потрібно провести бесіду із батьками студента, лікарем-педіатром, який вів спостереження за здоров'ям та розвитком дитини у дошкільному та шкільному віці. Подивитися, чи є відповідні записи у медичній картці. Можливо, що були призначення на фізіотерапію.

2. Мовлення / розпізнавання звуків – дитина з дислексією іноді починає говорити пізніше, ніж інші. Плутає звуки та неправильно вимовляти слова, має труднощі із заучуванням віршків напам'ять. Продовжуючи вивчати медичну карту,

потрібно простежити, чи давались направлення на розвиток та корекцію мовлення – заняття з логопедом. І найголовніше – наявність таких занять та заключення лікаря.

3. Читання та письмо – дитині важко узгодити букви зі звуками, тому вона має проблеми із розпізнаванням звуків у словах, розумінні написаного. Може плутати цифри та літери, не усвідомлюючи цього. Крім того, їй важче вчитися. Наприклад, сьогодні вона може вивчити нове слово, а завтра вже не пам'ятати, як воно пишеться. Річ у тому, що читання та письмо – це складна робота, яка потребує функціонування великої нейронної мережі та різних зон мозку. Некоректна робота одного чи кількох елементів цієї системи може спричинити дислексію. Для підтвердження, чи спростування цієї ознаки, необхідно повернутися у початкову школу, або, навіть, у дитячий садочок, щоб з'ясувати як відбувалися перші кроки у навчанні. Часто дитина без належної підтримки, не отримує допомоги, намагається самотужки виправити своє становище, але здається, що вона відмовляється працювати, отримує клеймо «ледар» і ховається за ним, бо так легше.

Дослідження показали, що у людей з дислексією частіше розвиваються аутоімунні захворювання, такі як сезонна алергія, астма та екзема. Симптоми дислексії варіюються залежно від віку: тому так важливо почати дослідження проблеми від самого народження хлопчика [2].

У Міжнародній класифікації хвороб (МКХ) дислексія представлена в розділі «Розлади психологічного розвитку» та категорії «Специфічні розлади шкільних навичок» під рубрикою F81.0 «Специфічний розлад читання». Дислексію зазвичай визначають як невідповідність між фактичним і очікуваним рівнем розвитку навичок читання/правопису з урахуванням хронологічного віку і загального показника інтелекту (IQ). Згідно з діагностичними критеріями МКХ, низькі показники читання і письма при дислексії не повинні бути пов'язані з відсутністю нормальних умов для навчання, розладами зору і слуху, перенесеною черепно-мозковою травмою та іншими неврологічними і психічними захворюваннями.

Вчені США дають більш конкретне визначення дислексії. Це явище описане у виданні «Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders» (Діагностичний і статистичний довідник ментальних розладів): дислексія – це лише симптом, а не окреме захворювання, і належить до єдиної загальної категорії «Особливий розлад навчання».

До інших симптомів розладів навчання належать дисграфія (нездатність оволодіти письмом) і дискалькулія (нездатність рахувати, розв'язувати математичні задачі, оперувати числами). Американська психіатрична асоціація виокре-

мила чотири діагностичні критерії для специфічних розладів навчання: а) стійкість симптомів протягом щонайменше шести місяців, незважаючи на коригуючі втручання; б) порушення однієї або більше здібностей з негативним впливом на досягнення у школі; в) початок у шкільному віці, навіть якщо розлад може повністю проявитися пізніше; г) виключення розумової відсталості, ймовірності неповноцінного й неадекватного навчання, педагогічної занедбаності, незнання мови, що використовується для навчання, відсутність патологій з боку нервової і сенсорних систем [2; 3].

Які саме проблеми/труднощі має студент, треба ще встановлювати, та сучасні дослідження все частіше схильні до того, що дислексія не виникає сама по собі. Вона дуже часто спостерігається у дітей із синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю (СДУГ), тобто труднощі з концентрацією уваги та її утриманням [3].

Оскільки дислексія – це генетична особливість функціонування мозку, то йвилікувати її неможливо, можна лише скоригувати прояви, розвинувши необхідні нейропсихологічні функції, або компенсувати проблему, навчившись правильно користуватися можливостями свого мозку.

Традиційно для корекції дислексії застосовують логопедичні програми. Та це стосується тих фахівців, які розуміють проблему: конкретний метод залежить від того, з яким відхиленням фахівцю доводиться мати справу. «Лікування» дислексії полягає у тому, щоб допомогти дитині:

- навчитися розпізнавати та використовувати звуки (фонем);
- розрізняти літери (графем) та пов'язувати їх із фонемами;
- зрозуміти, що певні літери та їхня послідовність утворюють слова (звуки);
- зрозуміти прочитане;
- підвищити якість читання (точність, швидкість, виразність, плавність);
- збільшити словниковий запас.

Нейропсихологічна корекція дислексії дозволяє нормалізувати функції, що розвинені неправильно й викликають дислексію. Наприклад, розвинути вербальну оперативну пам'ять, семантичну обробку тощо.

Проте важливо знати, що корекція можлива тільки після нейропсихологічної діагностики. Адже, як ми пам'ятаємо, дислексії бувають різними в залежності від того, яка саме частина функціональної системи читання працює неправильно. І лише визначивши це, можна правильно побудувати програму корекції та ефективно допомогти пацієнту.

Якщо підбирати програму корекції, то це, на нашу думку, легше розробити для дітей молодшого шкільного віку, коли вони більш відкриті, не мають упереджених думок, легше йдуть на контакт та включаються у гру. Підлітки, наш студент Д. належить ще до цієї вікової категорії, відріз-

няються такими рисами поведінки, як емоційна нестійкість; перепади настрою; егоїзм; категоричність у висловлюваннях/судженнях; сором'язливість і невпевненість у своїх силах – це ускладнить роботу. Тому надзвичайно важливо розпізнати проблему якомога раніше і почати корекцію.

Допомога дорослим із дислексією є важливою для покращення їхнього повсякденного життя, навчання, подальшого працевлаштування та життя в цілому, оскільки дислексія впливає на здатність до читання, правопису та іноді на організацію думок. Поради, запропоновані вченими, щодо роботи із людьми, які мають певні відхилення/особливості у сприйнятті тексту, чи написанні, ми адаптували відповідно нашого студента та його віку.

Індивідуальний підхід, який на нашу думку є головним – кожна людина має свої унікальні потреби. Неможливо застосовувати усі методики і очікувати певний результат. Важливо працювати з дорослим, щоб зрозуміти, як дислексія впливає на його здібності, і знаходити способи, які працюють саме для цієї конкретної людини.

Використання сучасних технологій та різного роду додатків може значно полегшити виконання завдань, пов'язаних із читанням та письмом.

Читання текстів голосом через спеціальні програми – перетворення текстового файлу у аудіо, що значно полегшує сприйняття/розуміння «прочитаного». Але у нашому випадку, коли мова йде про іноземну (англійську) мову, треба поєднувати сприйняття на слух та зорову опору на написаний текст. Також можна змінювати швидкість читання, починаючи із повільної вимови слів, а потім трохи прискоритися і не у всьому тексті, а тільки у якійсь його частині, наприклад, перший абзац, коли студент, ще не втомлений. Сам текст потрібно подати шрифтом для дислексиків (Dyslexie Font), який має кілька ключових особливостей, які роблять його легшим для сприйняття людям з дислексією: літери мають незвичайні контури, що допомагає уникнути плутини. Наприклад, щоб не плутати «р» і «q-маленьку» – її друкують іншим розміром, але як велику – «Q», те саме відбувається з «l» і «t» – їх прописують як заголовні, але меншим шрифтом «L» та «T». Оскільки люди з дислексією схильні до образного мислення та тривимірного сприйняття, то кожна літера у тексті має потовщення знизу, що дозволяє полегшити їх сприйняття і робить їх чіткішими для читання. До того ж розмір шрифту та проміжки між буквами у словах і між словами у реченнях мають бути більшими, щоб дати змогу розпізнати написані знаки і з'єднати їх із звуками. Також можна практикувати підсвічення фону різними кольорами у різних абзацах – це також допоможе у сприйнятті тексту, розділивши його візуально на частини.

Для подолання труднощів правопису існують програми та додатки, що перевіряють орфографію. Доведено, що люди з такою особливістю як дислексія, переважно запам'ятовують і відтворю-

ють ціле слово, тож дуже важливо, щоб програма виправляла написані неправильно слова, або з голосу записувала слова, чи словосполучення, показуючи їх правильний правопис.

І, на нашу думку, найголовніше – безперервна інтенсивна практика. Не можна втомитися працювати з дислексиком, навички можуть почати формуватися тільки після 5–6 місяців кропіткої щоденної роботи. Практикам, які коригують дану особливість, треба постійно шукати та застосовувати нові методи, які пропонує світова наука. Наприклад, метод Ортона-Гілліґа [4], який фокусується на поєднанні звуків з буквами через різноманітні практичні вправи. Допомога у розвитку навичок читання і письма може включати спеціальні вправи на повторення, зосереджуючись також на зміцненні пам'яті.

Намагаючись застосовувати вказані прийоми до конкретного випадку із студентом Д., ми дещо їх змінювали під конкретний випадок. Так, наприклад, порада посадити такого учня/студента за першу парту, щоб було менше відволікаючих моментів, не працювала, оскільки він навпаки був зосереджений на тому, що «всі на нього дивляться», тому місце роботи залишилось у самому кутку, де він відчував захищеність. А от виконання завдання за певний проміжок часу частково вдавалося, Д. отримував додаткові хвилини і міг здати роботу пізніше. На жаль, на парі часто немає можливості читати вголос, щоб потім обговорювати прочитане, але, коли така можливість була, студент Д. отримував всій невеликий абзац, «працював» із ним і у тестовому режимі мав контроль. Щоб не змушувати його читати вголос, цей абзац прочитував хтось із студентів.

Дорослі, у яких є дислексія, можуть розвивати свої навички і досягати значних успіхів, якщо вони мають підтримку та відповідні ресурси. До дислексиків належали відомі вчені та творчі особистості, зокрема Ханс Христіан Андерсен, Майкл Фарадей,

Томас Едісон, Нікола Тесла, Пабло Пікассо, Кіану Рівз, Стів Джобс, Кіра Найтлі.

Висновки і пропозиції. Отже, корекція дислексії у дорослих – це процес, який потребує терпіння, підтримки та використання різноманітних методів, із залученням органів чуття. Головні для дислексика – тактильні рецептори пальців рук: на долонях багато рецепторів, і зона, яка відповідає за дотик, займає велику частину кори головного мозку. Треба пам'ятати, що у людей з дислексією переважає візуальне мислення, вміння концентрувати свою увагу в них зводиться до мінімуму. Особливістю роботи із дорослими, як і з дітьми є те, щоб людина не відчувала тиску, а працювала в комфортному темпі.

Психологічні консультації мають стати невід'ємною частиною у роботі із підлітками та дорослими людьми, які мають вказаний розлад, щоб допомогти справлятися з негативними емоціями, такими як низька самооцінка або страх перед читанням.

Дислексія – не вирок, а рання діагностика і правильний підхід здатні допомогти людині адаптуватися до цього складного світу і мати повноцінне, якісне, цікаве життя.

Список використаної літератури:

1. Multicultural Dyslexia Awareness Initiative. Retrieved from <https://dyslexia.yale.edu/advocacy/ycdc-initiatives/multicultural-outreach/>
2. Що таке дислексія: типи, симптоми та варіанти лікування. Retrieved from <https://neuroflex.ua/blog/how-to-understand-that-a-child-has-dyslexia-and-how-to-overcome-reading-difficulties/>
3. Аншук Д. Почитай мені. Retrieved from <https://kunsht.com.ua/articles/POCHITAJ-MENI>
4. Orton and Gillingham. Retrieved from <https://en.wikipedia.org/wiki/Orton-Gillingham>

Kharytska S. Overcoming the problems of dyslexia in students of higher education institutions

In the article, the author describes his own experience of working with a student who has learning problems related, in the author's opinion, to a disorder called dyslexia. The author explains the concept of dyslexia as a learning disorder, gives a brief classification of types of dyslexia, and talks about the main methods of dyslexia correction. The article also emphasizes the problem of overcoming such a deviation in adulthood.

The author of the article focuses on the imperfection of the higher school in working with students who have learning problems (dyslexics), the lack of appropriate programs, methods and conditions for working with such students, raises the issue of teaching English as a foreign language to dyslexic students and the importance of early diagnosis of the disease for its effective correction.

The article also emphasizes the importance of an individual approach to each specific case, because each person has its own unique needs. According to the author, the principles of proper education should work: start as early as possible; to teach without coercion and reproaches; respect and trust the child; start the educational process only when the child is ready for work; do not stop at what has already been learned, but constantly introduce new material; be organized and consistent; not to check the child's knowledge in each lesson, assessing progress; carefully prepare study materials and do it in advance.

The author points out that in the modern world with its possibilities, the use of modern technologies and various applications can significantly facilitate the performance of tasks related to reading and writing, and as a result, speed up the formation of the necessary skills.

The author emphasizes that dyslexia, as a concept is a violation in the understanding of any sign systems. There are three main types of dyslexia. It also indicates that there are many methods of dyslexia correction in the world today. However, in Ukraine, dyslexia correction began not so long ago, but they are already beginning to apply methods for teaching foreign languages to children and adults with dyslexia.

Key words: learning disorder, dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, correction, adaptation.